

JADIDLAR FAOLIYATIDA BILIM KO'NIKMALARINI HOZIRGI YOSHLAR BILAN CHAMBARCHAS BOG'LASH

Hayitova Dilafro'z Abumo'min qizi

Qarshi shahri Iqtisodiyot va Pedagogika Universiteti Xorijiy ta'lim va Jismoni ma'daniyat fakultetiga qarshli Boshlang'ich ta'lim 3-bosqich talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14970812>

Annotatsiya. Ushbu maqolada jadidlarning faoliyati, ularning ilm-fan va tarbiya sohasidagi qarashlari, shuningdek, ma'rifatparvarlik yo'lidagi fidokorona harakatlari tahlil qilinadi. Jadidlarning o'z asarlariga bo'lgan sodiqligi, ilm-ma'rifatni chuqur o'rganishga intilishi va shu orqali jamiyat taraqqiyotiga qo'shgan hissasi yoritiladi. Shuningdek, maqolada ularning sho'ro davrida duch kelgan iqtisodiy va siyosiy tazyiqlari, bu omillar ilm-fan rivojiga qanday ta'sir ko'rsatgani haqida fikr yuritiladi. Bugungi kunda barkamol avlod tarbiyasida jadidlarning ilg'or g'oyalari va ilmiy-ma'rifiy qarashlarining ahamiyati alohida e'tiborga olinadi.

Kalit so'zlar: Jadidlar, jadidchilik harakati, ta'lim va tarbiya, ilm-ma'rifat, sho'ro davri siyosati, iqtisodiy tazyiqlar, ma'rifiy islohotlar, zamonaviy ta'lim tizimi.

TO CLOSELY CONNECT THE KNOWLEDGE AND SKILLS OF THE YOUTH IN THE ACTIVITIES OF THE YOUTH WITH THOSE OF TODAY

Abstract. This article analyzes the activities of the Jadids, their views on science and education, as well as their selfless efforts in the field of enlightenment. The Jadids' loyalty to their works, their desire to deeply study science and education, and their contribution to the development of society are highlighted. The article also discusses the economic and political pressures they faced during the Soviet era and how these factors affected the development of science. Today, the importance of the progressive ideas and scientific and educational views of the Jadids in the upbringing of a well-rounded generation is given special attention.

Keywords: Jadids, Jadid movement, education and upbringing, science and enlightenment, Soviet-era politics, economic pressures, educational reforms, modern education system.

ТЕСНО СВЯЗЫВАТЬ ЗНАНИЯ И УМЕНИЯ МОЛОДЕЖИ В ЕЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С СЕГОДНЯШНИМ ДНЕМ

Аннотация. В статье анализируется деятельность джадидов, их взгляды на науку и образование, а также их бескорыстные усилия на ниве просвещения. Подчеркивается преданность джадидов своим трудам, их стремление глубоко изучать науку и образование, их вклад в развитие общества. В статье также рассматриваются

экономические и политические давления, с которыми они сталкивались в советское время, и то, как эти факторы влияли на развитие науки. Сегодня особое внимание уделяется значению прогрессивных идей и научно-просветительских взглядов джадидов в воспитании всесторонне развитого поколения.

Ключевые слова: Джадиды, джадидское движение, образование и воспитание, наука и просвещение, политика советского периода, экономическое давление, образовательные реформы, современная система образования.

Kirish

Jadidchilik harakati XIX asr oxiri va XX asr boshlarida Markaziy Osiyoda ilm-ma'rifat, ta'lim va ijtimoiy taraqqiyotni rivojlantirishga qaratilgan ilg'or islohotlar tizimi sifatida shakllandi.

Ushbu harakat vakillari millatni savodsizlikdan chiqarish, zamonaviy ta'lim tizimini yaratish va madaniy uyg'onish sari yetaklashni o'z oldiga maqsad qilib qo'ydilar. Ularning faoliyati ta'lim, madaniyat, matbuot, iqtisodiyot va ijtimoiy hayotning turli jabhalarini qamrab oldi. Biroq, sho'ro hokimiyatining o'rnatilishi va totalitar tuzum siyosati natijasida jadidlarning aksariyati ta'qib ostiga olinib, faoliyatlari cheklab qo'yildi. Shunga qaramay, ularning ilm-ma'rifat va tarbiya borasidagi qarashlari bugungi kunda ham dolzarbligini yo'qotmagan. Ushbu maqolada jadidlarning ilm-fanga bo'lgan munosabati, ta'lim sohasidagi islohotlari va ularning bugungi barkamol avlod tarbiyasiga ta'siri tahlil qilinadi.

Asosiy qism

Bizga ma'lumki o'z faoliyatini siyosiy va ilmiy ta'lim sohasida chuqur izlanishlar olib borgan. Barchamizga ma'lumki Turkiston o'lkasini ma'naviy hamda ma'rifiy islohlar tarbiyaga bo'lgan qarshlari va kitobni sevish ilm olish sho'ro tizimiga yoqmaganligi barchamizga ma'lum.

Bunday muhim inspnning etiqodi etibordan chetda qolmagan desak adashmagan bo'lami. Jadidchilik XIX-asr boshi XX-asr birinchi choragida Turkistondagi milliy ozosdlik harakatining milliy mafkurasi va milliy g'oyasi o'zini mustaqil ozod davlat sifatida va ta'limning rivojlantirish sifatida qadam qo'yadi. Ilk qadami XIX asrda ma'rifatparvar g'oyalar bilan nom olgan va XX-asr boshida rivojlangan jadidchili tarqqiyotparvar ko'rininslardan biridir. **Bular:** Behbudiy, Fitrat, Abdul Hamid Cho'lpon Muhammad Xo'ja Behudiy, Abdulla Avloniy Munavvar Qorilarning ijod faolyati yanada kuchayib borib va eng oliy darajaga chiqishga sazovor bo'ladi.

Xususan: Muhammad Xo'ja Behudiy tamonidan bolalarga ta'lim madrasalarda berib boshlaydi va ilk bormaktab tushunchasi paydo bo'ladi va yoshlarning fanga bo'lgan qiziqish rivojlanadi bu borada barkamol avvlod tarbiyasida ham jadidlarning faolyati muhim ifalardan biri bo'lgan. Turkistonda o'rta asrlarda xos tarqoqlik ozod qilish millatning o'zligini agnlash bo'yicha ozod jamyat qurish hamda ma'rifat parvarlik kabi masalalardan edi. bunday g'oyalar yoshlarimizning bir birga bo'lgan mehir oqibati va ilim zukkoligi bir biri bilan jipishlashmog'I ularni o'lka taqdirga vatan tuyg'usni bilan yashashni jalb etadi. Bunday g'oyalar Muhammad Xo'ja Behudiy, Cho'lpon, Fitrat tomonidan ilgari suriladi. Turkmanistonning hayoti chor hukumati istbodi tomonidan naqulay ahvolga tushub qoladi. turkiston madaniy ma'naviy turmushning, ong -savyasini ko'rsatish ularni qo'llab quvvatlash to'g'risda bir qancha madaniy ishlarni olib boradi. Muhamad Xo'ja behudiy takidlaganidek "har bir mamlakatda islohat va madaniyat tashabuslik etmoqlik harakati va mamlakatning yoshlar tarafdin zuhur rta boshlagani kabi bizning Turkistonda ham manzar eshigi bo'lgan milliy matbuot yoshlarning harakati marifiy va bilimni vujudga keltiradi. Jadid voyaga yetgan yoshlarning Turkiston kelajagi ravnaq uchun kurashish bo'lib yetishish kerakligini uqtirib kelgan Misol uchun Muhammad Xo'ja behudiy yosh yigitchalarni turli xil yomom ilatlarda qaytargan va turli yomon oqimlardan saqlab qoladi Samarqanda ruslar tomomnidin ochilgan pivo do'konlarni tanqid ostiga oladi.va uni yoptirmoqchi bo'lib yoshlarni ilim farfatga yo'naltirmoqchi bo'ladi Lekin chor hukmat davri ham bir qancha to'sqinlik qiladi va kitob o'qqan uyda qo'l yozma bo'lgan ilmiy ish bilan shug'ullangandi qamoqa olinib surgim etish, dorga osilishlarni buyuradi shu jumladin bizning jadidlarimiz ham, bor shunday bo'lsada ular to'xtamadi zamonavi ta'lim olish mafkurasini o'stirishga davat etdi mahmud Xo'ja Behudiy cho'lpon yoshlarni bilimli manavyatli va har tomonlam o'rnak bo'ladgan yoshlar bo'lishga har bir so'zdan fikir topishimiz kerak .Munavvar qori esa bolaning ta'lim va tarbiyasi olishda ota -onasing javobgarligi o'z farzandining qo'lardan kelgancha harakat qilishlarni takidlab o'tadi . Jadid yoshlarga murojah ham etib ularni intilishlarni zamonaviy talim olishlarni va har tamonlama barkamol bo'lishlarni ta'kidlab su jumladan yoshlarga murojat etadi. Jamiyatni barpo etmoq millat yolida xizmat eting sizdan yaxshilik va hurmat talab etadi, nafsonyat va g'urur emas.....muhtaram yoshlar! Zamon siznikidr. Baliki butun shaningiz va millatiingizni taraqqiy o'tursiz." deb so'z yuritib o'tadi. Yoshlar manfaatni himoya qilish ularning jamiyat va davlat munosib o'rin egalashlarni uchuntegishli imkonyatlar yaratish borasidagi fikrlarni bugungi mustaqil O'zbekistonda namoyon bo'lib kelmoqda.

Xulosa

Jadidlarning ilm-ma'rifat yo'lidagi sa'y-harakatlari millat taraqqiyotida beqiyos o'rin tutdi.

Ularning zamonaviy ta'lim tizimini shakllantirish, xalqni savodli qilish va ilm-fanni rivojlantirish borasidagi g'oyalari bugungi kunda ham o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda. Sho'ro davrining qattiq tazyiqlariga qaramay, jadidchilik g'oyalari zamonaviy ta'lim islohotlarida aks etib kelmoqda. Barkamol avlod tarbiyasida jadidlar merosidan o'rganish, ularning ilg'or tajribalarini qo'llash ilmiy va ma'rifiy taraqqiyotga xizmat qiladi. Shu bois, jadidlarning ilmiy-ma'rifiy faoliyatini yanada chuqur o'rganish va targ'ib qilish zamonaviy jamiyat uchun muhim vazifalardan biridir.

REFERENCES

1. Oblomurodov N Hazrat qulov A O'zbekiston tarixi o'quv qo'llanma 2011.
2. Karimov I.A biz kelajagimizni o'z qo'limiz bilan quramiz O'zbekiston 1999.B 385.
3. Behudiy M Muhtaram yoshlarga murojat Oyna -1914 41 -soni
4. M.Abdurashidxonov Xotiralarmdan
5. Cho'lpon jadidlar tarixdan sharq 2001 B108-109